

CURRÍCULO

Educación primaria

6º

Educación en Valores
Cívicos e Éticos

XUNTA
DE GALICIA

1. Educación en Valores Cívicos e Éticos

1.1 Introducción

A educación en valores constitúe a base fundamental para o exercicio crítico e responsable da cidadanía e para a educación integral das persoas. No primeiro caso, proporciona as ferramentas para que o alumnado adopte un compromiso activo e autónomo cos valores, principios e normas que articulan a convivencia democrática. No segundo, contribúe á formación intelectual, moral e emocional necesaria para que as nenas e os nenos comecen a construír o seu propio proxecto vital e emprendan unha reflexión autónoma e argumentada arredor dos retos do século XXI. En termos xerais, e de acordo cos obxectivos da etapa e co perfil de saída do alumnado ao remate da educación básica, a formación en valores cívicos e éticos implica mobilizar o conxunto de coñecementos, destrezas, actitudes e valores que lle permiten ao alumnado tomar conciencia da súa identidade persoal e cultural, de certas cuestións éticas e sociais relativas á convivencia e do carácter interconectado e ecodependente da súa vida con relación á contorna. Todo iso co obxecto de poder apreciar e aplicar con autonomía aquelas normas e valores que rexen a convivencia nunha sociedade plural e democrática.

A área de Educación en Valores Cívicos e Éticos na etapa de educación primaria comprende o desenvolvemento de catro obxectivos fundamentais. O primeiro é o do autoconhecimento e o desenvolvemento da autonomía persoal. O segundo engloba a comprensión do marco social de convivencia e o compromiso cos principios, normas e valores democráticos que o rexen. O terceiro refírese á adopción de actitudes compatibles coa sostibilidade da contorna desde o entendemento da relación de interdependencia e ecodependencia con el. E, finalmente, o cuarto, máis transversal e dedicado á educación das emocións, ocúpase de desenvolver a sensibilidade e a actitude afectiva adecuada con respecto aos valores e problemas éticos, cívicos e ecosociais que nos suscita o noso tempo. Pola súa vez, cada un destes obxectivos desprégase en dous niveis integrados: un máis teórico, dirixido á comprensión significativa de conceptos e cuestións relevantes, e outro, máis práctico ou instrumental, orientado a promover, desde a reflexión e o diálogo, condutas e actitudes acordes con determinados valores éticos e cívicos.

En canto aos criterios de avaliación, que se formulan en relación directa con cada un dos catro obxectivos, entenderanse como ferramentas de diagnóstico e mellora en relación co nivel de desempeño que se espera da adquisición daqueles. Os criterios de avaliación teñen un claro enfoque competencial e atenden tanto aos procesos coma aos produtos da aprendizaxe, o que esixe o uso de instrumentos de avaliación variados e axustables aos distintos contextos e situacións de aprendizaxe.

Os criterios de avaliación e os contidos da área distribúense en tres bloques, conectados internamente e que se van despregando desde a conciencia do individuo ata as relacións sociais que conforman a súa vida, así como a súa vinculación íntima coa natureza. No primeiro deles, denominado «Autocoñecemento e autonomía moral», trátase de incitar o alumnado, a través da toma de conciencia e da expresión de diversas facetas da súa personalidade, a unha investigación sobre aquilo que o constitúe e o diferencia como persoa, promovendo a xestión de emocións e desexos e a deliberación racional arredor dos propios fins e motivacións. Este exercicio de autodeterminación esixe, naturalmente, afrontar algunhas cuestións éticas de relevancia, como as referidas á autonomía e heteronomía moral, a distinción entre ser e deber ser, a práctica e a identificación de virtudes e sentimentos morais e, en xeral, a reflexión arredor dos valores, principios e normas que han de orientar as nosas vidas como persoas e cidadáns. Pola súa vez, para entender o peso que a reflexión ética ten na nosa vida, convén que as alumnas e os alumnos poñan a proba o seu xuízo e capacidade de criterio afrontando cuestións que afectan máis directamente a súa vida persoal, como as vinculadas coa autoestima, coa coeducación, coa prevención dos abusos e do acoso, coas condutas aditivas e coa influencia dos medios e das redes de comunicación.

No segundo dos bloques, denominado «Sociedade, xustiza e democracia», búscase que os alumnas e os alumnos entendan a raíz social e cultural da súa propia identidade como persoas, recoñecendo as distintas estruturas e relacións que constitúen a súa contorna social e reflexionando sobre a súa dimensión normativa, ética e afectiva. Para iso é conveniente que o alumnado comprenda certas nocións básicas de carácter político e social, que identifique e poida explicar as principais características do noso marco democrático de convivencia e que contraste os seus coñecementos e xuízos cos dos demais, mediante a investigación e o diálogo acerca de cuestións éticas de relevancia (a situación dos dereitos humanos no mundo, a pobreza, a violencia, a igualdade efectiva e a corresponsabilidade entre mulleres e homes, o valor do respecto á diversidade, o trato ás minorías, o fenómeno migratorio, a crise climática etc.), avaliando criticamente distintos xeitos de afrontalas e xustificando os seus propios xuízos respecto diso.

Por último, no terceiro bloque, denominado «Desenvolvemento sostible e ética ambiental», búscase, a través do traballo interdisciplinar e cooperativo, que as alumnas e os alumnos comprendan a complexa relación entre as nosas formas de vida e a contorna, identificando os grandes problemas ecosociais que marcan a axenda mundial e debatendo acerca da forma de afrontalos e da nosa relación cos animais, co obxecto de que adopten un compromiso ético e afectivo con hábitos de coexistencia sostible coa natureza.

1.2 Obxectivos

Obxectivos da área
<p>OBX1. Deliberar e argumentar sobre problemas de carácter ético referidos a si mesmo e á súa contorna, buscando e analizando información fiable e xerando unha actitude reflexiva respecto diso, para promover o autoconhecimento e a autonomía moral.</p>
<ul style="list-style-type: none">As nenas e os nenos deben aprender progresivamente a dirixir a súa conduta segundo criterios propios, a equilibrar os seus impulsos e a xestionar as súas emocións para, deste xeito, constituírse como suxeitos e cidadáns libres e responsables, con dominio dos seus actos e das súas vidas. Capacitar o alumnado para decidir con autonomía e prudencia implica inicialo na práctica da deliberación racional ao redor de problemas que afecten a súa existencia e a súa contorna cotiá e que estean relacionados con condutas, actitudes, sentimentos, valores e ideas de carácter ético e cívico. O traballo sobre eses problemas, frecuentes no propio ámbito escolar, é un exercicio idóneo para que o alumnado desenvolva os seus propios xuízos morais, reflexione sobre os seus desexos e afectos e constrúa, ao redor deles, a súa propia identidade e proxecto persoal. Para que tal exercicio non incorra en erros, nin en posicións dogmáticas ou prexuzosas, é imprescindible non só o uso rigoroso e crítico da información sobre os problemas que se van tratar, senón tamén o desenvolvemento de destrezas argumentativas e dialóxicas, así como a análise e o uso pertinente e crítico dalgúns conceptos básicos de carácter ético e cívico –entre eles, os de ben, valor, virtude, norma, deber, dereito, liberdade, responsabilidade, autonomía e cidadanía– e o estudo comparativo dos seus opostos –mal, disvalor, carente de virtudes, descoñecedor de toda norma, escravitude, irresponsabilidade, insociabilidade–.
<p>OBX2. Actuar e interactuar de acordo con normas e valores cívicos e éticos, recoñecendo a súa importancia para a vida individual e colectiva e aplicándoos de maneira efectiva e argumentada en distintos contextos, para promover unha convivencia democrática, xusta, inclusiva, respectuosa e pacífica.</p>
<ul style="list-style-type: none">Recoñecer a riqueza que achega a convivencia, así como a necesidade de establecer e respectar normas éticas e cívicas que exclúan todo tipo de arbitrariedade, inxustiza, discriminación e violencia, e que promovan unha conduta democrática, solidaria, inclusiva, respectuosa, pacífica e non sexista, implica o adecuado desenvolvemento de prácticas de interacción, recoñecemento mutuo e educación en valores que xeren unha comprensión significativa da importancia das normas éticas e cívicas, a partir do recoñecemento da nosa propia natureza social. O obxectivo é que o alumnado reflexione e adopte conscientemente os seus propios xuízos de forma motivada e autónoma, analizando racionalmente conflitos próximos, tanto en contornas presenciais coma virtuais. Esta análise ponderará aqueles ideais e comportamentos que, consignados na Declaración dos Dereitos Humanos e nos nosos propios principios constitucionais, e inspirados nunha consideración libre, responsable e empática das relacións cos demais, promovan unha convivencia plural, pacífica e democrática, carente de estereotipos e respectuosa coa diversidade e coa vontade individual das persoas. Polo mesmo, é imprescindible que as nenas e os nenos reflexionen criticamente acerca dos problemas éticos que se derivan da insuficiente aplicación daqueles valores, actitudes, ideais e comportamentos, ou da indiferenza ante eles, así como sobre as medidas que se han implementar para asegurar o seu efectivo establecemento.
<p>OBX3. Comprender as relacións sistémicas entre o individuo, a sociedade e a natureza, a través do coñecemento e da reflexión sobre os problemas ecosociais, para comprometerse activamente con valores e prácticas consecuentes co respecto, coidado e protección das persoas e do planeta.</p>

- A nosa vida constrúese en relación cun contexto social e cultural, pero tamén a través de complexas relacións de interdependencia co resto dos seres vivos e coa natureza. De aí a necesidade de comprender a dimensión ecosocial da nosa existencia, de recoñecer as condicións e límites materiais do planeta e das súas formas de vida e de avaliar criticamente a pegada ecolóxica das accións humanas. Para iso, é preciso que o alumnado busque e analice información fiable, que domine algúns conceptos e relacións clave como sistema, proceso, global-local, todo-parte, causa-consecuencia, medio-fin, e que sexa capaz de describir os principais problemas e ameazas que comprometen a conservación da biodiversidade e as condicións da vida humana, con especial incidencia na crise climática. O obxectivo é que comprenda a necesidade de adquirir na nosa relación coa contorna unha perspectiva ética e comprometida coa vida e, a partir desa convicción, xerar prácticas e hábitos responsables co medio ambiente, actitudes respectuosas co resto dos seres vivos e sensibilidade ante todo tipo de inxustizas. Todo iso a través de actividades que promovan de maneira concreta o coñecemento, o coidado polo planeta, a reflexión sobre as nosas accións nel e a consolidación de estilos de vida saudables e sustentables, tales como aqueles dirixidos a unha xestión responsable do solo, do aire, da auga, da enerxía e dos residuos, así como a mobilidade segura, saudable e sustentable na vida cotiá.

OBX4. Desenvolver a autoestima e a empatía coa contorna, identificando, xestionando e expresando emocións e sentimentos propios, e recoñecendo e valorando os dos outros, para adoptar unha actitude fundada no coidado e no aprecio de si mesmo, dos demais e do resto da natureza.

- A educación emocional é imprescindible para formar individuos equilibrados e capaces de manter relacións plenas e satisfactorias cos demais. Así, o modo en que tratamos afectivamente os outros e en que somos tratados por eles son factores esenciais para establecer relacións sociais adecuadas, harmoniosas e construtivas, así como para desenvolver a propia autoestima e, por iso, unha mellor actitude e aptitude para a conduta cívica e ética. Por iso, resulta necesario dotar o alumnado das ferramentas cognitivas e dos hábitos de observación e análise que se requiren para identificar, xestionar e expresar asertivamente as súas emocións e sentimentos, ademais de promover o contacto afectivo e empático con outras persoas e co medio natural. Doutro lado, a vivencia e a expresión asertiva e compartida de emocións e sentimentos pode darse en múltiples contextos e situacións e a través de multitude de códigos e linguaxes, entre eles, e de forma sobresaliente, nos da experiencia estética, a deliberación compartida ao redor de problemas morais e cotiáns ou a mesma experiencia de comprensión autónoma do mundo, polo que as actividades para desenvolver este obxectivo poden integrarse á perfección en case calquera tipo de dinámica e proceso que fomente a creatividade, a reflexión, o xuízo e o coñecemento autónomos. En calquera caso, a educación emocional debe incorporar a reflexión arredor da interacción das emocións e sentimentos, con valores, crenzas e ideas, así como o papel de certas emocións na comprensión e xustificación dalgunhas das máis nobres accións e experiencias humanas.

1.3 Criterios de avaliación e contidos

Sexto curso

Área/materia de Educación en Valores Cívicos e Éticos

Terceiro ciclo

6º curso

Bloque 1. Autoconhecimento e autonomía moral	
Criterios de Avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none">CA1.1. Construír un adecuado concepto de si mesmo ou si mesma en relación cos demais e coa natureza, organizando e xerando, de forma segura e crítica, información analóxica e dixital acerca dos trazos relativos á identidade, diferenza e dignidade das persoas.	OBX1
<ul style="list-style-type: none">CA1.2. Identificar e expresar emocións, afectos e desexos, mostrando confianza nas propias capacidades ao servizo da consecución motivada de fins persoais e colectivos.	OBX1
<ul style="list-style-type: none">CA1.3. Xerar unha posición moral autónoma mediante o exercicio da deliberación racional, o uso de conceptos éticos e o diálogo respectuoso con outros arredor dos distintos valores e modos de vida, así como dos problemas relacionados co uso responsable, seguro e crítico das redes e medios de comunicación, das condutas adictivas, da prevención do abuso e do acoso escolar e do respecto á intimidade persoal.	OBX1
<ul style="list-style-type: none">CA1.4. Interactuar cos outros adoptando, de forma motivada e autónoma, condutas cívicas e éticas orientadas polos valores comúns, a partir do coñecemento, dos dereitos humanos e dos principios constitucionais fundamentais en relación con contextos e problemas concretos, así como por unha consideración crítica e dialogada sobre como debemos relacionarnos cos demais.	OBX2
<ul style="list-style-type: none">CA1.5. Xestionar equilibradamente pensamentos, sentimentos e emocións e desenvolver unha actitude de estima e coidado de si mesmo ou si mesma, dos demais e da contorna, identificando, analizando e expresando de maneira asertiva as propias emocións e afectos e recoñecendo e valorando os doutras persoas, en distintos contextos e en relación con actividades creativas e de reflexión individual ou dialogada sobre cuestións éticas e cívicas.	OBX4
Contidos	
<ul style="list-style-type: none">A natureza dos seres humanos:<ul style="list-style-type: none">A igualdade en dignidade de todos os seres humanos.As diferenzas entre os humanos: unicidade e irrepeticibilidade dos individuos.As características que definen a persoa:<ul style="list-style-type: none">Ser natural, ser vivo, ser animal.Ser social. Vivir con outros e depender dos outros para vivir.Actuar libremente, movidos por desexos, emocións e sentimentos e pola razón.A identidade persoal: os papeis da natureza e da crianza na constitución do ser humano.O proxecto persoal: o modelo de vida que orienta as accións:<ul style="list-style-type: none">A autonomía da vontade.A responsabilidade sobre as accións propias.O recoñecemento da diversidade de valores, fins e modelos de vida e o respecto aos proxectos persoais dos outros.A educación das emocións e dos sentimentos:	

<ul style="list-style-type: none"> - A autoestima persoal. - O autocontrol. A xestión dos sentimentos. - A educación afectivo-sexual. ▪ A ética como guía das accións: <ul style="list-style-type: none"> - Normas e xuízos morais. Os valores e o valioso. - A polaridade dos valores: virtudes e defectos. ▪ O pensamento crítico e ético en acción: <ul style="list-style-type: none"> - Os perigos para a autonomía e o proxecto persoal. Os medios de comunicación, as redes sociais, a publicidade e o consumismo. As condutas adictivas. - O respecto aos outros. O rexeitamento dos casos de abuso, ciberacoso, marxinación e exclusión. - Os riscos das tecnoloxías da información e da comunicación. Condutas responsables fronte aos malos usos dos distintos aparatos electrónicos. - O debate sobre os límites da liberdade de expresión.

Bloque 2. Sociedade, xustiza e democracia

Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.1. Promover e amosar un xeito de convivencia democrática, xusta, inclusiva, respectuosa e pacífica, a partir da investigación e da comprensión da natureza social e política do ser humano e mediante o uso crítico dos conceptos de lei, ética, civismo, democracia, xustiza e paz. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.2. Interactuar cos outros adoptando, de forma motivada e autónoma, condutas cívicas e éticas orientadas polos valores comúns, a partir do coñecemento, dos dereitos humanos e dos principios constitucionais fundamentais, en relación con contextos e problemas concretos, así como por unha consideración crítica e dialogada sobre como debemos relacionarnos cos demais. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.3. Reflexionar e asumir un compromiso activo e crítico con valores relativos á solidariedade e ao respecto ás minorías e ás identidades etnoculturais e de xénero, analizando desde un punto de vista ético cuestións relacionadas coa desigualdade e coa pobreza, co feito multicultural, coa diversidade humana e cos fenómenos migratorios. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.4. Contribuír a xerar unha convivencia respectuosa, non sexista e comprometida co logro da igualdade e a corresponsabilidade efectivas e coa erradicación da violencia de xénero, a partir do coñecemento e da análise crítica da situación secular de desigualdade entre mulleres e homes. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.5. Comprender e valorar os principios de xustiza, solidariedade, seguridade e paz, á vez que o respecto ás liberdades básicas, a partir da análise e da ponderación das políticas e accións de axuda e cooperación internacional, de defensa para a paz e de seguridade integral cidadá, exercidas polo Estado e as súas institucións, os organismos internacionais, as ONG e ONGD e a propia cidadanía. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.6. Xestionar equilibradamente pensamentos, sentimentos e emocións e desenvolver unha actitude de estima e coidado de si mesmo ou si mesma, dos demais e da contorna, identificando, analizando e expresando de maneira asertiva as propias emocións e afectos e recoñecendo e valorando 	OBX4

<p>os doutras persoas, en distintos contextos e en relación con actividades creativas e de reflexión individual ou dialogada sobre cuestións éticas e cívicas.</p>	
<p>Contidos</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ O ser humano como ser social por natureza: <ul style="list-style-type: none"> – Fundamentos da vida en sociedade. A familia. A amizade e o amor. A empatía cos demais. – A conduta cívica: respectar as regras de convivencia. A diferenza entre as normas morais e as normas legais. ▪ A democracia como mellor modo de convivencia: <ul style="list-style-type: none"> – Principios e valores constitucionais e democráticos na Constitución española e no Estatuto de autonomía de Galicia. – O diálogo e a argumentación na toma de decisións en común e a resolución pacífica de conflitos. – O problema da consecución da xustiza na democracia. ▪ A cultura da paz e da non violencia: <ul style="list-style-type: none"> – O papel do Estado na consecución da paz, da seguridade e da cooperación internacional e o papel das ONG e ONGD. – O valor da defensa e da protección civil e a colaboración cidadá na seguridade integral dos cidadáns. ▪ O respecto dos dereitos humanos e os dereitos da infancia: <ul style="list-style-type: none"> – A pobreza e a explotación laboral e infantil. As súas causas e a procura de solucións globais e locais. ▪ A igualdade e a corresponsabilidade entre mulleres e homes, a prevención dos abusos e a violencia contra as mulleres e a conduta non sexista. ▪ O respecto da diversidade cultural e das tradicións: <ul style="list-style-type: none"> – A conquista da igualdade social de todos os cidadáns sen depender da súa orixe étnico-cultural. ▪ O respecto da orientación sexual e da identidade de xénero. A prevención da LGTBQ+ -fobia. 	
<p>Bloque 3. Desenvolvemento sostible e ética ambiental</p>	
<p>Criterios de avaliación</p>	<p>Obxectivos</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.1. Interactuar cos outros adoptando, de forma motivada e autónoma, condutas cívicas e éticas orientadas polos valores comúns, a partir do coñecemento dos dereitos humanos e dos principios constitucionais fundamentais, en relación con contextos e problemas concretos, así como por unha consideración crítica e dialogada sobre como debemos relacionarnos cos demais. 	<p>OBX2</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.2. Avaliar diferentes alternativas coas que frear o cambio climático e acadar os obxectivos de desenvolvemento sustentable, identificando causas e problemas ecosociais e xustificando argumentalmente, e de modo crítico, o deber ético de protexer e coidar a natureza. 	<p>OBX3</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.3. Comprometerse activamente con valores, prácticas e actitudes afectivas consecuentes co respecto, coidado e protección das persoas, dos animais e do planeta, a través da participación en actividades que promovan un consumo responsable e un uso sustentable do solo, do aire, da auga, da enerxía, da mobilidade segura, saudable e sustentable e da prevención e xestión de residuos, recoñecendo o papel das persoas, colectivos e entidades comprometidas coa protección da contorna. 	<p>OBX3</p>

<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.4. Xestionar equilibradamente pensamentos, sentimentos e emocións e desenvolver unha actitude de estima e coidado de si mesmo ou si mesma, dos demais e da contorna, identificando, analizando e expresando de maneira asertiva as propias emocións e afectos e recoñecendo e valorando os doutras persoas, en distintos contextos e en relación con actividades creativas e de reflexión individual ou dialogada sobre cuestións éticas e cívicas. 	<p>OBX4</p>
<p>Contidos</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Natureza humana e natureza animal: <ul style="list-style-type: none"> – Relacións e condutas afectivas e respectuosas cara aos demais seres vivos fundamentadas en valores comúns e democráticos. – Actitude humana e respectuosa coa biodiversidade. ▪ A ecodependencia, a empatía e o deber. As posibles consecuencias dunha mala praxe: <ul style="list-style-type: none"> – As ameazas ao medio ambiente: o cambio climático, a deforestación, a desertización, a polución e a contaminación, a perda de biodiversidade. O exemplo da capa de ozono. ▪ A ética, a política e a xustiza nun planeta habitable: <ul style="list-style-type: none"> – O ser humano como animal político na natureza: dereitos humanos da solidariedade e comportamentos éticos cara aos animais. O rexeitamento e a prevención do maltrato animal. – O ser humano como un ser ético no planeta: o deber en relación co resto dos seres vivos. ▪ Prácticas responsables: valores, hábitos e actividades para o desenvolvemento racional e sustentable: <ul style="list-style-type: none"> – O papel das persoas, colectivos e entidades comprometidas coa protección da contorna. – O uso sustentable da enerxía, a produción racional de bens de consumo e a xestión dos residuos. – A actitude crítica ante a contaminación e a perda de biodiversidade. – A actitude responsable respecto do coidado dos animais, da valoración da auga, do aire, do solo e dos bosques e da protección do planeta. 	

1.4 Orientacións pedagóxicas

A intervención educativa na área de Educación en Valores Cívicos e Éticos desenvolverá o seu currículo e tratará de asentar de xeito gradual e progresivo as aprendizaxes que lle faciliten ao alumnado o logro dos obxectivos da área e, en combinación co resto das áreas, unha adecuada adquisición das competencias clave e o logro dos obxectivos da etapa.

Neste sentido, no deseño das actividades, o profesorado terá que considerar a relación existente entre os obxectivos da área e as competencias clave a través dos descritores operativos do perfil de saída e as liñas de actuación no proceso de ensino e aprendizaxe, que se presentan nos apartados seguintes, e seleccionar aqueles criterios de avaliación do currículo que se axusten á finalidade buscada, así como empregalos para verificar o adecuado grao de adquisición e o nivel de desempeño.

Relación entre os obxectivos da área de Educación en Valores Cívicos e Éticos e as competencias clave a través dos descritores operativos do perfil de saída establecidos no anexo I

Obxectivos da área	Competencias clave							
	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1	1-3			4	4-5	1-2-3		
OBX2	5	3			3-4	1-2-3		1
OBX3	2-5		1-5		2	3-4	1	
OBX4	1-5				1-2-3	2-3-4	3	

Liñas de actuación no proceso de ensino e aprendizaxe

- A atención á diversidade do alumnado, usando distintos métodos que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado. Tamén se incidirá na atención individualizada, na prevención das dificultades de aprendizaxe e na posta en práctica de mecanismos de reforzo tan pronto como se detecten estas dificultades.
- O recoñecemento do vínculo entre o teórico e o práctico, realizando proxectos que lles resulten significativos ás alumnas e aos alumnos, procurando integrar as actividades da aula en contextos de aprendizaxe máis amplas, interdisciplinares e inseridas na vida do centro e da súa contorna.
- O uso de estratexias nas que se traballe transversalmente a comprensión lectora e a expresión escrita, tentando que as rapazas e os rapaces se acostumen de xeito crítico á busca e síntese de información en distintas fontes (periódicos, enciclopedias, recursos que se poidan atopar na web...), que lles permitan formarse unha opinión autónoma e que favorezan a capacidade de aprender por si mesmos.
- A realización de actividades que tamén promovan entre o alumnado a comunicación audiovisual, a competencia dixital, na que se potenciará o uso seguro das tecnoloxías da información e da comunicación e o fomento da creatividade, do espírito científico e do emprendemento.
- O desenvolvemento de hábitos de vida saudables e sustentables, o respecto polas normas e valores comúns e a xestión asertiva das súas emocións e relacións afectivas con outros e coa contorna.
- O traballo en equipo, singularmente a preparación e posta en práctica de debates e outras actividades corais, tanto para madurar a autonomía coma para respectar e valorar axeitadamente a alteridade.

- A participación activa e razoada, o diálogo respectuoso e a cooperación cos demais, así como o pensamento crítico desde unha reflexión autónoma, a partir dun paradigma baseado na libre expresión de ideas.
- O fomento de canles de participación cidadá no marco dunha sociedade democrática, desde un exercicio crítico e responsable, que permita adquirir o respecto polas normas e valores comúns.
- O reforzo no alumnado da súa autoestima nas súas relacións persoais, a autonomía na toma de decisións, a reflexión como guía da súa conduta e a responsabilidade sobre os seus actos.